ГОДИНА IX. На Цетињу, у Суботу 5. Априла 1880. БРОЈ 14.

Излази Суботом.
Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ (с БОСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ) на годину 6 ф., на по год. 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.
За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији »Гл. Црногорца« на Цетиње, а може се и картом упутницом на пошту у Котор. Дописи шиљу се уредништву. Рукописи се невраћају.

За огласе плаћа се од реда 5 новч. За огласе веће и на дуже вријеме мање.

ЦЕТИЊЕ, 4. Априла.

Изведењу потоње погодбе између Црне Горе и Турске односно разграничења земљишта за Плаво и Гусиње приступило се неодложно и са свом озбиљношћу. Погодба је нашла добар пријем у свијех сила великијех, које са своје стране ништа немају против садржаја њеног, те су с највећом готовошћу пристале да је ратификују и као додатак к берлинском уговору прикључе.

У погодби је одређено, обостраним споразумљењем, да се за десет дана од дана потписа њеног све има извести што се у њој садржава, а главно је у том сама предаја новога земљишта, т. ј. отступање турске војске са посједнутијех мјеста на том земљишту и предавање истијех у посјед војске Његовог Височанства нашег Књаза-Господара.

Како је погодба потписана 31. прошлог мјесеца, то се има очекивати да се предаја у цијелом обиму свом изведе у течају ове недјеље која долази. Дакле до Цвијети имала би Црна Гора да знаде за своје источне границе, бар у општим контурама, и да има у власти својој цио крај, који се повлачи од Мокре Планине преко Визитора и Зелетине к Цијевни, а одатле Цијевном до Срча, а од Срча на хумсно и скадарско блато и даље к мору јадранском.

Не можемо тајити, како предвиђамо, да ова предаја не ће можда проћи без извјеснијех тешкоћа. Од куд то долази, није тешко погодити. У земљама правилно уређенијем, гдје се високо поштују и савјесно испуњавају примљене и из уговора проистичуће обвезе, гдје се државна власт свим дозвољеним средствима бори за интересе своје земље донде докле се погодба нека склапа но кад се један пут склопи онда у скрупулозном придржавању њенијех опредјељења најјачу гаранцију за свој углед тражи и налази, гдје државна власт својим највишим ауторитетом стоји повр свачијех ћуди и жеља, биле то ћуди и жеље појединаца или читавијех партаја, провинција, народности и т. д., — у таквијем земљама изведење овакове погодбе, као што је силопљена између Турске и Црне Горе, разумије се, не би наилазило ни на какве тешкоће.

Но на жалост Турска није таква држава, и ми имамо да благодаримо за ову невољу својој худој судбини, која нас је везала за сусједство с Турском.

Треба ли потезати даље у прошлост, да би се доказало, да Турска не спада у ред онијех држава, које озбиљно узимају и савјесно испуњавају примљене међународне обвезе? Довољно нам је обазријети се на ово пет минулијех година, од како имамо крвава посла с Турском, па да с такијем доказима напунимо њедра и рукаве. Ми смо толико пута имали прилику видјети, како Турска у свом начину поступања при склапању уговора иде једним правцем, који је са свијем противположен ономе, којим обично ходе друге добро уређене државе. Тако често се догађало и догађа, да се турски државници много мање боре за интересе своје земље при расправама које се воде приликом склапања њекијех уговора, а много већу ревност улажу доцније, кад уговор ваља изводити, и улажу је на ту цијељ, да би изведење уговора, ако је могуће, са свијем, а ако то не, онда бар у главнијем опредјељењма његовијем осујетили. С тога се често дешавало, да су турски државници на међународним конференцијама или другом којом приликом када се имало рјешавати ово или оно питање у којем су били и турски интереси јаче или слабије ангажовани, — у тијем приликама често су турски државници изгледали много либерални, те су овијем својством својијем, у којем су добри познаваоци њихови свагда само просту једну маску находили, у пријатеља својијех изазивали удивљење и високо поштовање. Разумије се, да су доцније, када је ваљало уговор изводити, исти државници сами себе демаскували, и онда су морали изнијети на углед чисту своју чапру, с које је сваки могао јасно прочитати оно што Турци сами зову: марифетлук.

Тако и поводом ове најновије погодбе турске с Црном Гором много се хвалила по страном свијету либералност турскијех државника. У разнијем новинама могло се читати, како су Турци „големе и ненадане“ концесије учинили Црној Гори, како је то „племенито и великодушно“ од Турака, и како сада Црногорци не могу имати повода ни разлога да се туже на Турке и т. д.

Све лијепо и красно, и ми смо готови све те красне придјеве, који се пришивају Турској, потписати и потврдити, па ако хоћете и у превасходном степену, али само под једним условом: да се причека још десетак дана, па да се види хоће ли копац дјело красити.

Ма да концесије, које је Турска овом потоњом погодбом учинила Црној Гори, нијесу ни »големе« ни „ненадане“, много мање „племените и великодушне“ јер Црна Гора не прима ништа на поклон од Турске него прима само најмањи дио од онога што је крваво заслужила — ипак нијесмо данас вољни да одречемо порти да је, претпостављајући искреност њену у овом послу, прилично морала стегнути своје срце, кад је пристала на концесије учињене горњом погодбом. Но колико је тек морала Црна Гора заједно са узвишеним владаоцем својим срце своје стегнути, кад је награду за толикогодишњу крваву муку своју морала свести на ситне залогаје око Цијевне и Хума. А што је у овој ствари најглавније: Црној Гори наметнуте жртве нијесу илузорне, нијесу под питањем, него су праве и истините; а жртве које Турска има да поднесе, још су у питању.

На ово питање Турска ваља да одговори дјелом чистим и јасним, и тек онда, кад тако одговори, моћи ће јој се у заслугу уписати њена предусретљивост и готовост на жртве за љубав мира и доброг сусједског слагања.

Пред питање ово, на које Турска има да одговори, ми не ћемо у напријед да се истичемо својијем претпоставкама и можда голијем сумњичењима, која не ће бити дјелом оправдана. Нема него неколико дана што ћемо чекати на тај одговор, а за то кратко вријеме можемо бити стрпљиви. Турска може одговорити бијело или црно, а од тога све друго зависи. Ако Турска буде лојална и искрена не само на карти на којој је написана наша погодба с њом, него и на самом дјелу; ако искрено преда уступљене нам крајеве и са војском својом тек онда одатле изађе, кад наша војска та мјеста заузме и против сваке их евентуалности обезбиједи; ако турска влада сваки покушај, долазио он с које му драго стране а на то свијера да мирно изведење ове погодбе осујети, у клици и коријену угуши и истријеби, — онда ћа она не само ријечма него и дјелом посвједочити, да је искрено мислила с нама кад је ону погодбу склапала. Ако пак Турска прије крене своју војску из посједнутијех мјеста и на тај начин допусти да други какви елементи прије уђегу у иста него што их наша војска заузме; или ако се турска војска даде тобож истиснути од другијех каквијех елемената с тијех мјеста; или ако се у Арбанији отвори какав театар од узбуне и буду се на њему приказивале преставе, које ће имати своју управу иза добропознатијех кулисана, — онда ћемо бити на чисто, да опет и у овој ствари имамо посла с обичним турским марифетлуком, и у том случају цијела ова погодба не ће вриједити ништа и ствар ће да се обрне на своје прво исходиште.

Од Турске очекујемо да одговори овако или оноко. Одговори ли лијепо, у нама ће стећи пријатеља. Одговори ли ружно, — по њу горе, јер зна се шта је иза тога чека; па било сад да се Црна Гора бије с њом, било да је другим начином принуди да испуни што је дужна.

Избори у *Инглешкој* трају истина још и свршиће се са свијем тек на измаку ове недјеље, но ради самога резултата већ више није од преше да се ишчекује исход избора и у потоњем изборном срезу, почем је велика изборна битка већ ријешена, и то, на радост свјема који имају разлог да се томе радују, у корист либералне партаје инглешке.

Партаја дакле Хуиговаца, а на челу јој млађани старац Гледстон као вођ, одржа сјајну побједу над Торијевцима, који стоје под заставом Биконсфилодовом. Том резултату нико се није надао, па ни сами чланови либералне партаје инглешке, који су најбоље познати с Поднопшајима и с расположајем својијех присталица. Познато је, колико се много осилио Биконсфилд у Инглешкој; зна се, да је стекао највише повјерење у краљице инглешке, коју је начинио царицом индијском; зна се и то, да је својим руковођењем спољашње политике стекао себи моћних савезника на страни, који су сва средства употребљавали, да му исходом потоњијех избора осигурају кабинет још за неко вријеме.

Па ипак тај моћни Биконсфилд данас је пао; срушила га државна свијест слободних грађана бирача инглешких, на очиглед симпатијама краљичиним и јаком подупирању моћнијех сила са стране.

То су дивни плодови развијене, зреле и јаке уставне свијести у грађана слободне једне државе.

Биконсфилд је сам себи темељ поткопао својом спољашњом политиком, која није била кадра да придобије за себе симпатије инглешкога народа. Занимљиво је јако, што је Биконсфилд пао са својијех погрјешака у спољашњој политици. Обично инглешки министри падају због каквог унутрашњег питања, у којем политика њихова није могла наћи потпоре у већини парламента. У овом пак случају, са свијем изузетно, пада Биконсфилд с тога, што већина изабранијех заступника инглешкога народа не дијели његову спољашњу политику.

Питање се овдје порађа: у чему се не слаже садашња већина парламента са спољашњом политиком Биконсфилдовом?

Прије свега пребацује се Биконсфилду, што је инглешку државу, без икакве невоље и без икаквога изгледа на какве моралне или материјалне користи, уплео у дуготрајне ратове са дивљијем народима у Азији и Африци, који су ратови навалили на Инглешку грдне терете. Рат са Зулусима сматра се као крајња лакомисленост, која се могла избјећи без по муке; па и ако су Зулуси с големим жртвама за сад побјеђени и покорени, ипак нити данас нити икад они не ће бити предани Инглешкој тако, да се ова може сматрати безбрижном господарицом њиховом.

Другу је погрјешку учинио Биконсфилд у Афганистану, гдје је такође без невоље заплет и рат изазвао, и то рат коме нема краја ни догледа, јер и у најповољнијем случају не може се никад тако завршити, да придобије за Инглешку непокорно становништво афганистанско, које толико љуби своју слободу и независност, да ће се бити с Инглезима док и један Афганистанац траје. А што овај заплет у Афганистану још већма погоршава, то је та околност, што се он тим путем и начином никад и никако не може расплести, а да не доведе у вјечито трвење и омразу Инглешку и Русију у Азији.

Трећа и највећа погрјешка Биконсфилдова — то је његова политика у Јеврони, а нарочито његово држање за потоње вријеме у питању источном. У овоме питању инглешки су либерали доиста прави либерали, а као такви они не могу одобравати нелиберану политику своје дојакошње владе, политику која је у сваком случају и на сваком кораку искључиво на то свијерала, да се источни народи не ослободе но да и даље остану под турским или под туђим господарством. Идући слијепо трагом те политике кабинет Биконсфилдов, са свијем природно, долазио је сваки час у сукоб са спољашњом политиком Русије, која је пошла са дијаметрално противположене тачке исходишта и која је дошљедно постављеном себи врховном начелу ишла са свијем супротним правцем, т. ј. правцем који води ослобођењу источнијех народа испод турског јарма. Од почетка херцеговачког устанка па до данашњег дана, кроз све мијене кудијем је пролазило питање источно у крвавој расправи својој за потоњих пет година, влада торијевачка у Инглешкој није ни једном приликом посвједочила своју добру вољу према народима источнијем, а свагда је стојала на страни онијех, који су се заузимали за то, да се не попусти јарам турски који стезаше око врата јадну рају.

С највећим негодовањем пратили су инглешки либерали ту политику Биконсфилдову и подизали су не један пут у штампи и у зборовима свој глас против исте. Нарочито је узорити већ либерала, Гледстон, моћним даром говора свога узео у заштиту човјечанска и народна права источнијех народа и оштријем ријечима жигосао нелиберану и назадњачку политику лорда Биконсфилда. Никада се не ће у нас Црногораца заборавити оне лијепе и племените ријечи, које је он за нашу ствар пуштио у свијет на своја златна уста!

То заузимање за праведну ствар угњетенијех народа источних дало је повода назадњачким консервативцима инглешким, да изнесу биједу на Гледстона и његово друштво, као да су ови русомани и да раде на корист Русима.

Треба ли истом доказивати, да нема ништа лажније од тога, што се у том тврђењу консерватираца каже? Баш противно од тога, чиј их консервативци

биједе, желе л' бераљци да постигну, т. ј. желе да моралном обвезом придобију источне народе за Инглешку и да на тај начин не допуште самој Русији да се она својом моралном владом утврдјезди и одомаћи на балканском полуотоку. Јер ко је отјерао Русији у наручја све народе источне? С пуним правом одговарају Гледстоновци, да у томе нико више заслуге нема него исти Биконсфилд, који је својом спољашњом политиком отиснуо те народе од Инглешке и принудио их да се тако рећи са свијем приљубе Русији. Може ли се тијем народима замјерити, што не ће да иду под крило онијем који их турају од себе, и што се савијају око онога који им је у сваком случају био искрени заштитник, који је прави и нелицемјерни пријатељ њихове слободе и напретка, и који им крви своје ни новца свога није жалио, када је те народе ваљало избавити из вишестогодишњег ропства?

Будите према источнијем народима као Руси — довикује Гледстон консервативцима, — будите према њима и бољи од Руса, па ће на мјесто Руса или поред Руса и Инглешка морално владати истоком и народи источни, жељни слободе и независности, исто ће се тако савијати око Инглешке као што се данас савијају око Русије!

Мудре ријечи, које је инглешки народ у већини својој послушао, осудивши приликом потањијех избора спољашњу политику лорда Биконсфилда!

Настаје сада питање: шта ће наступити сада у Инглешкој иза пада Биконсфилдова и како ће нова мијена у Инглешкој дјејствовати на општу политику јевропску?

У земљи с тако јаком уставном свијешћу као што је Инглешка лако је предсказати шта мора доћи иза пораза Биконсфилдова. Побједа партије либералне мора наћи свој израз у саставу новога кабинета из либералне партаје. Није ту питање хоће ли или не ће Гледстон доћи у министарство; лични непријатељи Гледстонови, а још више непријатељи његовијех начела, поражени поразом свога љубимца Биконсфилда, тјеше се баш тијем што држе посигурно да Гледстон не ће доћи на владу. Но у уставној држави до тога је слабо стало; дошао он или не дошао на владу, за ствар саму довољно је да на владу Инглешке долази програм либералаца, а с тијем програмом имамо пуно разлога и ми и сви остали народи источни да будемо задовољни.

С тога и поздрављамо искреним и живим сачуством побједу либералаца у Инглешкој, и желимо од свег срца да и многонапаћени народи источни од ње осјете што прије пуно издашнијех и благотворнијех послједица.

Политички преглед.

Избори у **Инглешкој**, о којима с општег гледишта на другом мјесту опширније говоримо, ваљда су већ на измаку и чудо нам је да нам се ништа телеграфично не јавља о њиховом коначном исходу. Да је партија Гледстонова побједу одржала, о томе се данас већ више нико не сумња. Колико се за сад зна за изборе, рачуна се да ће либералци у инглешком парламенту располагати са већином од 70 гласова, и то без хомрулера. Ново министарство образоваће се одмах, чим се краљица врати у Инглешку. Новине о том већ доносе свакојаке комбинације и једне стављају Гледстона на министарски фотељ одређујући му ресор министра финанције, други га истискују из министарства као човјека којега не мари краљица (као да је у Инглешкој при образовању кабинета то питање: кога мари ил' не мари краљица!). Међу министарским кандидатима спомињу се и некоји инглешки радикалци, којих је на биралишту међу либералцима много испало. За лорда Гренвиља држи се да ће бити први министар. И у горњој кући учиниће се њеке концесије Хуиговцима, нарочито у наименовању државног подсекретара за Индију. Први посао нове владе биће постављање једне краљевске компсије за испитивање тегоба ирланђанских.

Занимљиво је знати, да је с лордом Биконсфилдом сишао с политичне арене и потоњи судјелач при грађењу берлинског уговора жалосног спомена. Граф Андраши давно се повукао натраг, за њим је пошао Вадинктон, кнез Горчаков истина још је државни канцелар, али његово учествовање у јавним пословима једва да се још може назвати активним, за Каратеодори-пашу не зна се је ли жив или мртав, Мехмед-Али-паша платио је главом у Ђакову, лорд Салисбери пада с лордом Биконсфилдом, граф Шувалов је прије свију иступио из звања, а ево сада и кнез Бисмарко подноси своју оставку. Овај потњи увиђа, да је мијена одношаја у Инглешкој тако замашан догађај, коме се крај још са свијем догледати не може. Кнез Бисмарко ни најмање не таји себи, какве ће послједице имати ови инглешки избори на одношај Инглешке к Русији и Аустро-Угарској, и на одношај Италије к Аустро-Угарској и т. д.

Гледстон издао је манифест на своје бираче у Мидлотијану, у којем изјављује, да ће сва усиљавања либералаца на то бити управљена, да се спољашња политика Инглешке постави на темељ мира, правде и симпатије за слободу народа.

«Тајмс» дознаје, да ће краљица одмах по повратку свом опуномоћити вође либералаца да саставе нови кабинет.

«Дели-Њус» држи да ће краљица повјерити Гледстону образовање новога кабинета, а ако он те одбије, онда ће он ући у министарство као министар без портфеља.

* * *

Вођ хуиговачке партије у Инглешкој, лорд Хартингтон, говорио је, пред својим бирачима у Падихему, бесједу којом је не само критиковао спољашњу политику кабинета биконсфилдовог, него је још показао и какву би спољну политику водила његова партија кад би на владу дошла,

Тај дио бесједе племенитог лорда саспитавамо својим читаоцима, јер налазимо да је важно да знају чему би се источни народи могли надати од промјене кабинета у Инглешкој.

»Ви знате, вели лорд Хартингтон, да влада сматра своју спољну политику као најјачу своју, а најслабију нашу страну.

»У једном манифесту, лорд Биконсфилд претендује н. пр. да је одржао мир у Јевропи, да је проширио утицај Инглешке, да је сузбио амбиције руске. Влада се хвали и да је учинила све што се могло учинити да се затру злоупотребе које су биле и којих још има у Турској.

»У току моје бесједе, ја сам на жалост приморан да чешће поменем бесједу коју је говорио г. Крос (мин. ун дјела) у другом једном срезу овога округа.

»Ја сам рекао и опет велим да не разумијем како може влада тврдити да је учинила све што је требало те да се реформише турска управа. На то ми г. Крос одговара питајући ме: зар је влада, осим рата, могла учинити нешто више те да искоријени злоупотребе у Турској?

»Ја мислим да је могла учинити много више.

»Ја признајем г. Кросу да је његова влада осудила као што ваља сјечу у Бугарској; ја јој чак признајем да су били искрени пријекори које је овога ради чинила Порти, и да је влада, у тренутку кад их је чинила, имала намјеру да им даде озбиљне послједице.

»Ово излази из саме бесједе г. Кроса који је у оно вријеме изјавио да ће се, милитарном пресијом на Турску, стати на пут сјечама, и да је дошао тренутак »да се звучним новцем исплате обавезе које је Турска написала на лошој хартији«. То се види и из бесједе у којој је сер Стафорд Норскот (министар финанције) изјавио да не може бити мира ако се не предузму активне мјере за реформу администрације турске, и гдје је овако рекао: »Докле год стоји ова рана, док се год она не привеже и не залијечи, мир ће бити као комадић инглешкога мелема који је ударен на рану још неочишћену«.

»Ваљало је дакле употријебити силу и присилити Турску да се реформише. Влада је до душе развила велику силу . . . у својим бесједама, али то је све што је учинила.

»А земља је тражила више. У оно вријеме, т. ј. у јесен 1876, све фракције инглешког народа, изузевши само један једини изузетак, једнодушно су тражиле оштре мјере противу Турске. И конзервативци и либералци утјецали су се у овој тежњи.

»Рекох вам да је био један изузетак од овог општег правила, т. ј. да се у Инглешкој нашао само један човјек који је био хладан према крвавој сјечи у Бугарској. То је први министар Инглешке.

»Никад ова сјеча није измамила првом министру ни најмањи узвик упрепашћења или гнушања. Испочетка он ју је одрицао; потом се старао да је ублажи; доцније, кад се већ није могло сумњати о ужасима ове сјече, он је ћутао да се не би придружио осјећањима грозе што су их ови грозни догађаји узбунили у свој земљи. (Узбуђење).

»Али не, није он ћутао. Први министар имао је кураж да говори. У једној бесједи коју је говорио у Елесберају, изразио се овако: »Опасно је што неки политички људи експлоатишу ово племенито осјећање народно на своје себичне циљеви... Инглешки народ треба свом силом својом да жигоше радњу тијех политичара, јер отуд могу изаћи тако несретне послједице да се може рећи да је она гнуснија и од оне сјече у Бугарској.«

»Ово, господо, значи да су г. Гледстон и његови пријатељи већи злочинци од онијех што су учинили сјечу у Бугарској! Ето видите да та сјеча није нимало ганула срце првом министру и да он не крије хладнокрвност своју према томе.

»Какав је био резултат овог јединог изузетка у сред једнодушног осјећања нашега народа?

»Ја држим да је тај изузетак сасвијем покосио онај утицај који је Инглешка употребљавала у оно вријеме да натјера Турску на реформе.

»Ово што вам сада велим, рекао сам вам и прије три године.

»Малоприје вам рекох да је влада развила велику силу... у бесједама; али о не су остале без икаква утицаја, јер је Турска знала да уз њу стоји најмоћнији човјек у Инглешкој, да се први министар Инглешке ријешио да не нагони Турску да сама себе погуби. (Одобравање).

»На конференцији цариградској, иста прича. Силе су тражиле од Турске један минимум реформа. Али прије тога наш посланик у Цариграду признаваио је Турској да Инглешка, ма како биле мале реформе које силе траже, неће пристати да се Турска силом на то натјера.

»У таквим околностима, конференција цариградска морала је проћи налијо, и тако је и прошла.

»Лорд Биконсфилд се хвали да он држи мир у Јевропи; мени се чини да би он боље урадио да изјави да је одговоран за рат у Јевропи. (Одобравање.)

»Г. Крос тврди да је влада предвидјела рат руско-турски. То је свак предвиђао; јер од оног тренутка кад је Јевропа, благодарећи Инглешкој, одустала да ради против Турске, свак је осјећао да ће то Русија да чини за свој рачун.

»Но ако је наш кабинет предвиђао рат, његов гријех није нимало мањи него већи; јер ништа није учинио да га спријечи. (Одобравање).

»Владање нашег кабинета у ово вријеме било је велика сметња одржању мира. Ласно је било спријечити сукоб, стати на пут пролијевању крви, избавити Турску из пропасти која је чекаше, и у исти мах поправити судбину Хришћана на истоку.

»Довољно је било да цариградска конференција објави само да су њене одлуке обавезне; јер, пред таком изјавом, Порта би без сумње прије уступила него што би одбила одлуке конференцијске.

«Али, вели г. Крос, ваљало је учинити притисак на Турску, а ко каже притисак тај каже рат!«

»Заиста, радећи тако, конференција би можда и изазвала опасности рата, али тим се опасностима влада Биконсфилдова изложила без оклијевања за ствари које ни издалека нијесу тако лијепе и тако бла-

---

Листак „Гласа Црногорца“.

ПРОЉЕЋЕ И ЗДРАВЉЕ.

Свако доба године има своју нарав и по поднебљу и по погодама. Та нарав јако утиче на нас, а још јаче на дјецу, старе, слабе и болешљиве. За то је ваља проучавати и мотрити, па онда по њој себе удесити.

С пролећа отопли, овлажи и очисти се ваздух. У погодама је сваки час промјена: настане нека несталност, рекао би, нека неодсудна борба зиме и љета. Час удари на пријеко зима, час ојужи са свијем, час мирно, а час опет захује (еквиноцк.) вјетрови, па ако се према томе не удесимо н. пр. у стану, у одјелу и храни, онда се лако деси, да нам те јаке и пријеке промјене оштете здравље.

Кад отопли, ваља одмах у стану пених промјена. Собе се не гријају као зими, а прозори се чешће отварају. Што је пролеће топлије, то се мање гријеј, а више промахива. Али топлоту с поља и у стану не ваља мјерити по осјећају, јер осјећај (особито с пролећа) вара. На пољу је н. п. лијепо и топло, а собе нам се чине као ледевице. Ми их онда наложимо, па и прегријемо. С тога би ваљало, да свака кућа има термометар (топломјер), па да по њему наређује, хоће ли се, када ће се, и колико ће се заложити. У соби не треба више од 14° Р. (а то су наши обични термометри), јер јаче загријана соба може сада прије да науди, него зими. Сад смо често и подуже на пољу, а обично већ у кикшим хаљинама, па кад би нас разгријане ухватио хладан ваздух, могли би провести. Дјеца и болесници требају 2° више.

Прозори од соба отварају се што чешће. Свјеж, пролетни ваздух пун киска, и благо сунце годи тијелу, крјепе га и принављају му снаге. Заптивен, покварен собни ваздух шкоди сада јаче, него ли зими. То може свако осјетити, чим с поља уђе у затворену собу. С пролећа нам је у соби нешто мрачно, тијесно, несносно и хладно, а зими нам опет годи топао собни ваздух, па чисто и не осјећамо, да је гдјекад покварен и окужен.

Одмах с пролећа ваља скидати зимне аљине, и у тој прилици не држати се ни пошто извјесна термина, (н. пр. »кожува до духова«), него аљине мијењати само по потреби. Отопли ли с пролећа ма у које доба, треба се према томе владати. У зимним аљинама прегријемо се часом, па часом и прозебемо. Ал' ни то није савјетно, одмах на пријеко збацити са себе зимне, па навући таки сувише лако и љетње одијело. Тога нека се чувају особито болешљиви (од грудних и плућних болијести), слабуњави, стари, дјеца и т. д. За промјене дању, и за промјене од погода најудесније су т. з. (црногорске) »струке« или »пледови.« Струком се може по вољи и по потреби владати: час се замотати и заклонити, а час одмотати. Црногорац без ње не иде, а тај обичај треба да захвати корисна по цијеломе народу. С пролећа нека није нико без струке или пледа, а сиротиња најмање, јер у ње и онако нема других аљина, да их мијења по потреби, него или са свијем топлијех, или са свијем лакијех.

Друга особина пролећа је, да према топлоти ваздух овлажи. Влажна хладноћа је опаснија од сухе, па с тога се од ње ваља заклањати. Најбоље су за ту прилику оне кошуљице, што примају влагу, а не пуштају на тијело т. ј. кошуље од памука, а особито оне од фланела (или Јегермајерове). Те кошуље су добре и с тога, што тару и гријају кожу, па је држе сухо и топло. А ми их баш с пролећа скинемо.

Најопаснија по здравље је трећа особина пролећа, а то је: да се топлота у ваздуху брзо и лако мијења, да је дакле непостојана. С тога смо у пролеће осјетљивији него зими. И у тој прилици су струке најкорисније. Али осим тога ваља се с пролећа већ у напријед спремати на те промјене т. ј. чврснути тијело, да нам те промјене не могу наудити. С тијех разлога је савјетно, да свако јутро добро протремо цијело тијело оштром крпом, — најбоље вуненом, — или још боље, да га прије тога оперемо и истремо крпом из хладне воде, па онда сухом. Кожа се преко зиме разњежи и омлитави, па ако је не окријепимо и не очврснемо, лакше озебемо, а особито у пролетној влази и оштрини.

С пролећа ваља мало и храном промијенити. Зима иште ону храну, што даје више топлоте, а то су топла јела и пића, зачини, брашно, варива, маст, уље, масло, шећер и т. д. Њих треба то више, што је зима јача, јер они ваља да надокнаде сву ону топлоту, што је тијело изгуби на зими. С пролећа се не губи толико топлоте, па ако би и тада подједнако јели као и зими, би нас јело јаче разгријавало, а разгријано тијело прије оболи. С тога се с пролећа мијења храна у толико, да је тек смлачена а не врела, да је не претрпавамо многим зачинима, да није љута, оштра, масна, сувише мрсна и т. д. Тој и врела кафа није за пролеће, а и уље и масло је пробитачније од свињске масти. У опште: с пролећа се прелази полако на лакшу и слабију храну, да нас љето не затече пријачинама. Зеље и сухо воће чине прелаз на сирову љетину.

И за воду се ваља постарати. С пролећа набујају бунари, извори, потоци и ријеке, па носе собом свакојаки мутљај и гад, што захвате или са земље сперу. Така вода је опасна, а особито на врућини. Рад' тога би требало да свака кућа одмах с рана пролећа процјеђује пијаћу воду. Таких цједила има од сваке руке, а најпростије је оно, гдје се вода цједи таваном истуцана угља од дрва, што се намјести на пробушено и спуштено горње дно. Воду треба прецјеђивати цијело љето чак до у мркли јесен, па и онда, кад је од себе бистра.

Оштрина пролећа опасна је за бонике од груди, од плућа и душика. Женскиње нека се с пролећа не стеже. Ко хоће њежну кожу, нека се чува вјетрова и загаситих вела. Шкрофуљави нека траже љекара.

Др. **

ЉЕНКАЊЕ.

»У вечер сам рано лијегала
А у јутру доцкан устајала.«

Природа је човјека удесила, да већи дио свога вијека проведе на ногама. Сан и умор иште за се највише десет часова дневно, а за све друго вријеме треба да је човјек на ногама или у послу.

Многи људи гријеше против овог природног закона. Разгњилили се, па лежећи проводе живот. »Рано лијежу, а доцније устају« као она »лијена лежавкиња« у народној пјесми, те тако проведу више од 12 сахати у постељи. Има их и таких, који ће једва пред подне измиљети из кревета. За те људе велимо обично да су љењивци, а на њима се то и види.

Али има баш и врло вриједнијех људи, што само с навике сваки час прилијежу. Особито их је много међу господом. Уче-

городне као што је ствар хришћана на Истоку. (Одобравање.)

»Влада је сама признала да је била готова заратити, само да Руси не уђу у Цариград! Она је вољела ратовати него оставити у цјелини велику провинцију бугарску што ју је створио сан-стефански уговор!

»Осим тога, питање је да ли би пресија и пријетња све Јевропе изазвала рат?

»Турци су јогунасти; они су кураж-ни; они су јаки; али не мислим да су луди; т. ј. ја не мислим да би они тјерали лудост дотле да се одупру одлуци цијеле Јевропе, кад би још та одлука била поткријепљена силом — н. пр. блокадом Црног Мора.

»Као што вели г. Крос, влада је предвидјела све што се догодило. Она је дакле могла видјети да ће, избјегаваіући сукоб без опасности, ускорити други озбиљнији сукоб који се потом изродио између Турске и Русије.

»И та се влада још хвали да је одржала мир!

«Као што рекох, цариградска конференција прошла је на лијо; али није тако прошла у колико се тиче Русије, јер је овој сили дала разлог да објави рат отоманском царству!

»Неоспорно је да је Русија предлагала Јевропи да заједнички учине ову експедицију, давши на знање да ће она сама поћи, ако се силе не удруже с њом.

»Ово неће одрећи ни сам лорд Биконсфилд

— — — — — — — — — — — — —

»Нас непрестано питају каквом ћемо политиком замијенити ову што вам је осуђујем. Нама се пребацује да само критикујемо владање својих противника не казујући како бисмо сами радили.

»Али ваља знати да је немогуће опредјелити како ће радити у приликама које нико не може да предвиди. (Одобравање.)

»Но историја се понавља; у многом којечему, данашње источно питање личи на источно питање од прије дваест година; а има много слике и прилике између онога што је прије неки дан било у Авганистану и онога што се прије толико година тамо догађало.

»Наши савременици видјели су пред собом двије главе из питања источног, а сва је прилика да ће, још мало, читати и трећу. Јер не мислите да је берлински уговор пречистио то питање једном за свагда.

»Још непрестано стоје узроци немирима. С једне стране, иста земља, иста поквареност, исти пороци; с друге стране, исте тежње за независношћу и исте жеље за увећањем.

»Није ли дакле прилика да ће источно питање наново да се јави?

»Грчко-турско питање још једнако није ријешено, и још нема ни трага од уставнијех либералнијех реформа у провинцијама о којима говори уговор берлински. А што се тиче администрације Портине, она иде од зла на горе.

»Претпоставивши дакле да ће се скорим источно питање наново отворити, ја вам могу рећи да политика либералне владе не би била поновица штетне политике коју води садашња влада, и да ми не бисмо жртвовали интересе и част Инглешке те да бранимо одржање независности царства и цјелокупности отоманске. (Живо одобравање).

»Ми не бисмо сматрали да је судбина хришћанских народа и поступање турске владе према њима ствар која се тиче само Русије и Турске, и у којој ми не треба да се мијешамо осим кад ваља да бранимо личне интересе своје.

»Ако се, срећом, Јевропа сложи у ономе што треба да чини те да изведе реформе, ми не ћемо тражити да порушимо или изиграмо ту слогу. На против, ми бисмо је потпомагали и ми бисмо све учинили да се изврши оно што она сложно одлучи.«

* * *

Да је скупштина народна у **Бугарској** отворена, то смо већ јавили. Бесједе књаза бугарског, којом је скупштину отворио, још немамо у цијелости. Међу тијем зна се, да је министарска криза одмах по отварању скупштане ријешена, и то како се већ по самом саставу скупштине могло претпоставити, у корист либералне партаје. Цанков је постао министар-предсједник, остали чланови министарства узети су сви из исте партаје, можда с изузетком Еренрота, министра војног, који је као стручњак узет у министарство.

У скупштини самој велику већину имају либералци, којима су на челу Каравелов и Славејков. Од 164 посланика припадаће око 100 либералној партаји, 24 консервативној, а оно остало спада међу нове посланике, за које се не зна којој странци припадају; то ће се видјети тек на скупштини самој.

* * *

Има већ три недјеље, како се у кабинету царевом палази пројекат, што га је израдио начелник врховне извршне комисије, Лорис-Мељиков, у циљу преустројства државне организације у **Русији**. Очекује се, да ће на највишем мјесту бити примљен овај пројекат, у толико прије што је он дјело заједничког рада и савјетовања између графа Лорис-Мељикова и предсједника министарског одбора, графа Валујева. Што се тиче суштине овог пројекта, у њему кажу да нема ништа што би сродно или бар налик било на какво уставно преставништво. Ту се не хоће ништа више него сазив неке »совјешчатељне думе« (савјетског вијећа), која би била нека врста приватног савјета око личности предсједника министарског одбора. Како се поговара, ово савјетодавно тијело имало би се саставити из по два члана гувернијскијех земстава, по једног члана варошких представништва и једнога гувернијског протопопа. Како се види прави народ, мужици, ту не би били престављени. Први задатак овога тијела био би, да извјести предсједника министарског одбора о свему, што би га овај питао. Други би му задатак био, да проучи приједлог графа Лорис-Мељикова за преустројство државне организације у цијелој Русији и да о њему своје мишљење поднесе. У писарници графа Лорис-Мељикова већ се живо ради на томе, да се цијела администрација, полиција, жандармерија, општински ред и судови преоустроје, и да то све што прије буде готово. Совјешчателна дума имаће о томе према свом познавању локалнијех одношаја да каже шта мисли.

О спољашњим односима Русије живо се збори од некога времена у мјеродавним круговима петроградским. Повод томе даје обрт у односима к Њемачкој. Сада већ више није тајна никаква, да се у зимњој палати нијесу одобравали њеки покушаји, који су на то смијерали, да се произведе ново груписање сила. Особито цар Александар, који остаје вазда вијеран фаминијарним традицијама, није могао одобравати политику, која је на то ишла, да петроградски двор стаби у крив положај према цару њемачком. Згодно је томе дошла афера с Хартманом, која је припомогла да се пресијеку конци сплетени између Француске и Русије. Кнез Орлов, о коме се говори да је много заузет за савез Русије с Француском, пролазећи на свом повратку у Петроград кроз Берлин дао је ту у име цара изјашњења, која су опет повратила стару љубав између једног и другог владаоца. Разумије се, да су одношаји између једног и другог кабинета сасма друкчији.

Дописи.

? КОТОР, 1. Априла. — Овдашња читаоница, која је имала несрећу да буде кажњена ни крива ни дужна, спава још сном мртвијем. Биће вам познато, да су њека господа на јевтин начин хтјела да наберу себи ловорика неувелих, када су затвором читаонице извели дјело славно и јуначно, за које им и сам Херострато може завидјети. Него, на велику жалост њихову, груди су им још празне, јер не видимо ни једног орденчића, ни вишег ни нижег, да се блиста са продатих груди њихових, из којих је давно изљегло свако осјећање народно, сваки попос народни.

Што му драго, сваки од својих дјела или ће се прославити или постидјети, а ми сву славу од онога јуначкога дјела остављамо без зависти самијем творцима њиховијем.

Него да видимо сад шта је с читаоницом и до ког је степена већ стигла њена ствар на дугом ходу кроз разне инстанције. Читаоница је затворена 29. Децембра пр. г., дакле од то доба па до данас има већ пуно три мјесеца, доста велики простор времена који би могао послужити прилично и за студију проблема о квадратури круга, а некмоли довољан био, да се овако проста ствар изведе на чисто.

Али Бисмаркова теорија, коју је он развио на берлинском конгресу приликом *рјешавања огромног и заплетеног питања* источног, и коју је он свео на један номинатив и генитив: „Versumpfung der Frage“ — та теорија нашла је вијерних приврженика и у највишим мјеродавним круговима далматинскијем, те — si licet parva componere magnis — питање о овдашњој читаоници рјешава се по најновијој теорији Бисмарковој на исти начин као и источно питање, т. ј. оставља се да се излапи, устоји, застари.

Прошло је два мјесеца, од како је управа читаонице преко овдашњег политичног поглаварства поднијела министарству рекурс против затвора читаонице. У исто доба управа је послала и копију од рекурса посланику нашем г. Ђуру Војновићу у Беч са препоруком, да праведну нашу ствар препоручи код министарства. Наш посланик пошао је одмах к министру, и овај му је одговорио да он нема ништа против тога да се читаоница на ново отвори, али да све зависи од намјесништва задарског како оно буде пропратило ствар и рекурс читаоничке управе.

11. Марта опет је писано одавде г. Војновићу, да види у чему је ствар, је ли рекурс стигао у Беч и шта ће бити од свега. Г. Војновић одговори, да рекурс још није стигао у Беч, јер се дотични референат код намјесништва задарског разболио (а док је он болестан, дотле мора и ова наша и свака друга ствар, која под његовим референством стоју, очекивати његово здравље, за које се интересоване партаје морају усрдно Богу молити), међу тим он је нашу ствар препоручио и код намјесништва и у Бечу, али не даје нам изгледа да ће се она тако брзо (три мјесеца — брзо!) ријешити нити се може подјемчити да ће се у корист читаонице ријешити; за то препоручује наш г. посланик, да се без даљег оклијевања читаоница отвори, јер би то било у овом случају «најпрактичније»

Доиста би ово било врло практично нарочито за наше намјесништво у Задру, које би се тим начином најлакше извукло из тјеснаца, у који се увалило, јер оно увиђа да напријед не може а натраг му се не ће. С тога би најпрактичније било да се сва ова акта о спору читаоничком предаду на употребу мољцима у архиви намјесништва задарског, а нова читаница да се отвори с новим статутом, коме би намјесништво удијелило свој високи благослов.

Али управници и одборници читаонице некако су људи круте ћуди, па неће ни да чују за практичне начине него хоће да тјерају мак на конац. Правила њихове логике у овом питању гласе овако: или је читаоница наша што скривила или није скривила ништа. У првом случају ваља да поднесе заслужену казну; у другом случају ваља да изађе невина из овога спора и да јој се даде задовољење за увреду и штету нанесену њој и њеним члановима.

Доиста треће се не да ни замислити и мора се рећи да је са свијем умјесно, што управници и одборници читаонице хоће да изведу ствар на чисто. То им налаже и сама свијест слободнијех и уставнијех грађана. Власти се не могу никако правдати претјераном ревношћу, јер као што поједини државни грађанин може претјераном ревношћу за себе и своју корист учинити другоме неком штету *и кравду за коју је дужан да одговара* пред законима, исто тако могу и поједини органи државне власти у претјераној ревности да се огрјеше о позитивне законе земаљске, а у том случају заслужују у толико прије да се казне, што су они положајем својим баш нарочито позвани да буду чувари и браничи закона.

Колико сам ја извијештен, управа читаонице нити ико други од њенијех чланова не ће предузимати никаквијех корака, догод се не ријеши спор о дојакошњој читаоници, а у том спору употријебиће се сва правна средства која јој закони на расположење стављају.

Како ће се даље ова ствар развити, то ћу вам јавити.

К. Из ГРБЉА, 1. Априла. — Читајући 12. број милог нам »Српског Листа« нађосмо на допис из Котора, под насловом »Тамо амо по Котору« а потписан »Дух правде и истине«. При разлагању, те штовани тај дописник доставља, видјесмо гдје мимогред спомиње и которски порезни уред, како сељанима нигда мира не дава, како их вазда дужи, и никада нијесу чисте књиге исплаћивања — све је то жива истина, пак се и ми побуђени нађосмо, са овијех сиромашнијех страна нека факта да на поље изнесемо, што тај порезни уред и с нама сиромасима чини.

Прошле године преставио се Јово Попов Бојковић из села Вишњева опћине грбаљске, који није оставио чистог што није био продао, ништа друго до једне сељачке куће, и једне зградице, пак врху ове имовине учинила се законита уцјена по путу градског которског суда од ф. 50 — и редовно послала се на порезни уред прегледница. Чиновници поменутог уреда, без да развиде имовину реченог Бојковића је ли продана или не, ударише намет у име таксе ф. 45. Ојађели нашљедници видећи ову неправду морали су тражити одвјетника, молбенице чинити и трошити за биљеге, да дођу до реда, и побију неправду те господе.

Јово Ников Божовић из Ластве исте опћине преставио се лани, и није имао ближњијех нашљедника, но даљих. Повела се распра између нашљедника који нијесу из Ластве, већ из Маина опћине будванске и сељана Ластве. Пописаше имовину два уцјенитеља, и главар ластвански, који за инад нашљедника, уцјенише неправедно имовину око ф. 5000. Тако би предато законитим путем у которски суд, који достави попис порезном уреду. — Чиновници порезног уреда кад видјеше ову огромну цијену намах ударише намет од ф. 500 без обзира да прегледају књиге и да се увјере могу ли ударити такву грдну таксу, и има ли добара на која се

нним свијетом, и отмјеним госпођама. Само што једу сједећки (а отмјени Римљани и то су радили лежећки), а чим уграбе прилике, одмах се изваде. Мисле, проучавају акта, читају књиге и новине, уче и рачунају све на једном мјесту, — у постељи или на »дивану«. Прорачунамо л' то боље, онда изађе, да више од $\frac{3}{4}$ свога вијека прележе.

Ко мало размисли, увидиће, да природа таку погрешку не може опростити. Још боље ће се о томе увјерити, чим сазна, шта бива у тијелу, кад човјек лежи, а шта опет, кад је човјек на ногама, измјенице у послу.

Човјеку, кад ради и ходи, бије срце за неколико удара у секунду више, а и дисање је брже, него кад лежи. То значи да је промет у тијелу јачи, т. ј. да тијело више троши, а да више и треба. С тога окретан, раден човјек гладни, и храна га снажи, а љењивца не. С тога је усталац чвршћи, живљи, веселији, дурашнији и бржи, а прилегало млитав, тром, суморан, кисео и риједак.

Ко се дуго излежава, томе се претуре тјелесна испарења, а како се обично лежи у заптивеним просторијама, то је онда наравно, да се љењивац дави у нечистом ваздуху, мраку и своме гаду. Ваља само с поља, с чиста ваздуха, ући у собу, гдје се улежава ко је чмавало, па ће се све то осјетити. Одмах с врата удари на нас необична, гадна сага од покваренa ваздуха и изметина, и једва чекамо, да је се опростимо. Љењивац се у перју дави, а мјесто чиста зрака и блага сунца, дише своје изметине и гњили се у мраку и гаду. Кад се једном дигне, а њему глава збуњена, очи подбуле и црвене, лице жуто-блиједо, уста чемерна, тијело тромо, воља никаква, а на пољу га све вријеђа. Давно се излежао и испавао, па опет му ништа не прија. Ништа га не весели, ништа не прихвата, све му је тешко и уморно, па ће час-по тромо тијело ослањати о штап, или сваки час присједати, или ће за мало тражити опет постељу.

Али прилешкивање с часа на час не пролази баш са свијем на лијо, а особито уз који душевни посао н. пр. читање и учење. Зар нијесте и сами на себи увардали, да се чисто збуните и обнесвјеснете, кад се иза дуга лежања брзо на ноге дигнете? При лежању се промијени крвоток, а особито у мозгу, па је ли уз то мозак још у послу, онда настану у њему друге прилике, са свијем различне од обичнијех. Ради ли уз то и које чуло, особито око, не може ни оно као обично, па онда је са свијем наравно, да се цијела радња у мозгу посве поремети. Траје ли то подуже, ми то онда наравно и не осјетимо, јер дође постепено. Тек кад од така посла устанемо, осјетимо по свему, да се у мозгу нешто у час промијенило, да нам је некуд друкче, и да требамо подуже времена, док к себи дођемо. Да је тај посао и много лошији од правога, природнога, разумије се по себи.

Лешкање отроми крвоток, а разним притисцима хоће да га по гдје-гдје и загати. С тога се у тромијех људи нагомила крв у најважнијим органима н. пр. плућама, јетри, (црној цигерици), бубрешцима и т. д. И од тога се послије рађају силне и тешке болетице. Оне су тијем опасније, што их доцније осјетимо, па су дотле поремстиле толико, да се не може оправити.

На ту руку шкоди и много сједење, а особито уз посао. Најбоље се то види на људима, који по своме занимању морају да сједе. У њих је највише шуљева: а и друге болијести нађу на њих само с тога, што вјечито сједе.

И предуго стојање на једном мјесту није здрављу угодно. Оно мори као и други посао, можда још већма. То се види најбоље на војницима, кад по 3—4 сахата морају да стоје упарађени. Наслањају се с ноге на ногу како би олакше издржали умор, па су опет за то уморнији, него да су 3—4 сах. марширали. Неки радници оболијевају разним болијестима само с тога, што непрестано стоје (н. пр. праље, слагачи и т. д.).

Према овоме види се, да је за наше тијело најугодније измјенице посао и одмор. Одмор је најприроднији у сну, а све друго вријеме нека се употријеби на посао и кретање, и то у разном виду. За сан и одмор је довољно 7 сахати дневно, а тешки радници ваља да се који час и преко дана одморе. Тај одмор вриједи особито прије и послије јела на $\frac{1}{2}$ сахата. Беспослени људи нека бар замијене посао шетњом у чистом ваздуху, ђимнастиком, а то особито људи, што о књизи и писму капају. При читању и писању не треба лијегати, и најбоље је то радити стојећки, измјенице са шетњом. Кад се лијеже не ваља се научити на једну страну, него почивати час на једној, час на другој, а час опет на леђима и опружених ногу. Пуним желуцем може се лећи; али се не смије заспати. У тој прилици најбоље је лежати на десној страни. На десно се отвара желудац у дробове, а на десној страни је и јетра (црна цигерица.) — велики, тежак орган —, који би иначе желудац притискао. То важи особито за дјецу.

(»Здравље«).

И за воду се ваља постарати. Ј
набујају бунари, извори, п
е, па носе собом свакојаки
што захвате или са земље
да је опасна, а особито за
тога би требало да свака кућа
на прољећа процјеђује пијаћу
х пједила има од сваке руке
гије је оно, гдје се вода цеди
нстуцана угља од дрва, што
на пробушено и сипутено
треба прецјеђивати цијело
мрклу јесен, па и онда,
бистра.
Оштрина прољећа опасна је
д груди, од плућа и душика.
нека се с прољећа не стежем
ну кожу, нека се чува вјетра
тих вела. Шкрофуљави нека
а.

ЉЕШКАЊЕ.

»У вечер сам рано
А у јутру доцкан

Природа је човјека удесила
свога вијека проведе на ногама
мор ишту за се највише десет
зно, а за све друго вријеме
о ј ек на ногама или у послу.
Многи људи гријеше против
ног закона. Разгњавили се, па
воде живот. »Рано лијежу, а
ју« као она »лијена лежавица
ној ијесми, те тако проведу
сахати у постељи. Иза
и ће једва пред подне измаћ
а. За те људе
њивци, а на њима се то и
Али има баш и врло
што само навике
обито их је много међу

24

може ударити таква свота; послије тога, није друго остало ни овима, но да се обрате адвокату, да отвара земљовид, молбенице са булама, те да иде на старију власт, са доказом да пок. Јово Ников Божовић није плаћао на имовину коју је оставио но са ф. 13 годишњег намета; и ова парница још стоји не ријешена.

Јоке Ђурова Вукшић из Сутваре умрла је новцем 1878 године. Порезни уред не чекајући да прими законито извјешће смрти и преглед њене имовине, него на голо само што чуше од народа да је умрла, а ови витезови да не дангубе одма ударише намет од ф 400, тако и за ови случај морали су поступити путем, као прва два наведена.

Не давно, у један пазарни дан пође један грбаљски главар, да плати земљарину. Идући на више у горњем тавану чу вику и треску чиновника порезног уреда, гдје псују и грде наш народ. Један говори: на двор чекај; други додаде: дођи други дан! а трећи: мучи и не лај!, Цијела брука. Главар приступи и рече тим чиновницима: немојте тако викати на наш добри народ, — он је из далека дошао има некима и по четири уре пута, него их дочекајте и справљајте као што ви дужност налаже. Сувише исти главар виђе једног чиновника градског суда, ђе му броје новце, пак се обрну управитељ порезни пут главара и рече му: ево видиш бројим новце да изиде сјутра комисија у вашу опћину и законити стимадури; на то главар упита: молим кажите ми за кога излази, — он одговори за Војна и Стјепа Јакова Батуте. Главар даље упита: колико имају да плате? Управитељ рече: чини ми се 36 фор. главар дода: како чини вам се, виђите! Тад управитељ нареди једном нижем писару да прегледа књигу, а овом одговори: ако ћеш ми ти платити виђећу: Главару жао бијаше насљедника Бојна Батуте да немило троше те рече: све ћу платити; кад тамо прегледајући књиге нађоше да имају платити мјесто ф. 36 — само 13 фор. и то насљедници само ф. 2. а остало други који су купили земље у вишеречених Батута; и тако главар је претекао један огромни трошак, који у мало не паде на врат невиним нашљедницима Војна Батуте.

Ето вам што ради которски порезни уред. Ово је само што истинито можемо доказати, што се нашим грбаљским сељацима догодило, а Бог зна колико оваких и подобних случаја има, за које неуредности позорне чинимо старије власти да једном на пут стану овим чиновницима, и до реда доведу своје подчињене, да овако немило не поступају са сиромашним нашим народом!

Домаће вијести

— Кнез Церетелев, пошто се неколико дана бавио у нашој средини и разгледао све што се има видјети у нашој вароши и околини, отпутовао је прошлог уторника у Котор, гдје ће се навести на море и кренути пут Цариграда, а одатле на своје опредјељење у Пловдив.

— Инглешки отправник послова за Црну Гору, г. Кирби Грин, отпутовао је прошлог четвртка за Скадар.

Разне вијести.

— Биоградски листови донесе вијест, да је Адам Богосављевић, посланик народне скупштине, 19. пр. м. преминуо. Како «Видјело» јавља, Адам је 17. т. м. стављен у притвор код среске власти у Зајечару, 17. т. м. на љекарску свједоџбу спроведен је у болницу, а 19. т. м. тамо је умрьо. Свај догађај произвео је неко узнемирење у народа у Србији. Са многијех страна долазе изјаве жаљења за Адамом. Парастоси држани су му у Биограду, Шапцу, Убу и Књажевцу. Његови лични и начелни пријатељи издали су у новинама позив, у којем позивају народ на прилоге за оснивање фонда «за обучавање и издржавање Адамове породице«. Два љекара биоградска др. Стејић и др. Данић отишла су у Зајечар да парају тијело покојниково. Адам је уживао велику популарност у Србији, нарочито у маси народа, који га је јако поштовао са његовог челичног карактера и скромности у животу. Адам је свршио у Биограду богословски факултет, но није хтио полагати испита, јер није намјеравао да иде у чиновнике, него је из скамије отишао у своје село и лато се рала и плуга, па је радио и живио као прости сељак и носио се свагда по сељачки. Варошке крпе изгледаху му неприродне, те је навукао сукненице којих није до гроба изневјерио. Гуњац и опанак бјеху му најмилија одјећа, рало и волови најмилија зарада. Он е у земљорадни предњачио селу и околини и многа је корисна знања распространио у своме кругу. Из начела није хтио а се користи туђом снагом, за то није ржао слуге ни помагаче, но је сам са својом женом радио своју земљу, а тијем хтио показати, да се сељачка породица доиста може унапредити, само кад се рад корисно распореди. Имао је у својој кући одабрану библиотеку склопљену из књига готово на свјема језицима високообразованијех јевропскијех народа, која је вриједила до 400 цекина, али му за вријеме турског рата Турци све имање униште, па и библиотеку спале. Адам је иза рата опет поново градио себи кућу, на којој је сам с мајсторима радио, и усиљавао се из нова да се радом сопственим отме сиротињи и немању. Био је свагда биран на скупштину народну, и свагда је припадао странци радикалној. Са шта је овога пута стављен у притвор, то још не јављају листови. Покојнику остаће вјечан спомен у народу, за који је радио поштено и с пожртвовањем!

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

—

У државној штампарији, а о трошку Чупићеве задужбине, штампа се и најдаље до Васкрса ове год. биће готова нова књига:

ДЕСПОТ ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ
Господар Србима, Подунављу и зетском Приморју.

КЊИГА ПРВА:

Од ступања Ђурђева на владу год. 1427 до првог ослобођења Србије од Турака 1444.

У овој историској студији покушао сам да пропратим и у правој свјетлости на видик изнесем радњу српскога народа у једном од најтрагичнијих периода његог народног живота.

Сплет свакојаких неприлика, махне политичког система и друштвене организације, погрешке српских државника, погрешке државника бугарских и грчких у 13-ом и 14.ом вијеку, кобно захватање латињанске политике у политику истока, све то и још много што друго, довело је собом да су се, под силним ударцима Османа, народне државе на балканскоме полуострву у темељима својим потресле и нагло почеле да руше и пропадају.

Бугарска држава није доживјела ни свршетак четрнаестог вијека.

Српска и грчка држава ушле су у петнаести вијек са свима знацима скоре и неизбјежне пропасти.

Ђурађ Бранковић и његови Срби јасно су увиђали да је стање веома кобно.

Али ни Ђурађ ни Срби његови не клонуше духом. Са срцем пуним туге али и пуним жарке љубави за свој завичај, упустили су се у огромну, дубоко смишљену и далеко раширену радњу не само да уставе даље пропадање, већ да и поврате држави српској некадањи њен положај. Пустила су се у страховиту борбу не само с Османима, него тако да кажем у борбу са политичком судбином, коју у самој ствари није могућно било ни савладати па ни отклонити.

Историја Ђурђа Бранковића, историја Србије његовога доба, није друго већ велика једна трагедија. Испуњена је радњом која је кадра патриотска срца да потресе; испуњена је дјелима која праведно могу да нам понос народни узвисе, да нас охрабре примјерима постојанства, које за очајавање не зна и да нам у садашњим приликама студене озбиљности срца новим надањима на бољу будућност загрију.

Цијело ће дјело изаћи у двије књиге.

Прва књига изнијеће до 25 штампаних табака.

Цијена је овој првој књизи два динара за претплатнике из Србије, а 1 ф. аустр. вр. за оне из других крајева. На осам претплатника даје се једна књига приде.

Молим пријатеље српске књижевности и нарочито оне, којима је до тога да се познавање наше прошлости рашири, да се заузму око скупљања претплатника.

Имена предуписника и претплата молим да се шаљу непосредно мени у Биоград.

У Биограду, 22. Марта 1880.

ЧЕДОМИЉ МИЈАТОВИЋ.

ОД УПРАВЕ.

Г. А. Јакшићу у Ставропол. — Примили смо од Вас у име претплате на »Глас Црногорца« у два пута по три рубље у карте. то износи ф. 7. 20; но за свако писмо Ваше морали смо платити поштарине 54 новч. то чини ф, 1. 08, које кад се одбије од горње суме, остаје у име ваше претплате ф. 6. 12. Дакле за цијелу годишњу претплату ваља да нам пошљете у плаћеном писму још 1. 88. Ми Вам одавде шаљемо сваки број уредно. Јавите нам које бројеве нијесте примили, па да Вам их накнадно пошљемо, ако се још нађе који залишан.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

БЕЧ, 30. Марта. — Званичне новине бечке доносе два својеручна писма царева; у једном се дојакошњи заједнички министар финансије барон Хофман на сопствену молбу диже са тога звања под резервом да се доцније употријеби за државну службу, и дарује му се у име признања одличних услуга велики крст Леополда; у другом се пресједник посланичке куће угарске Славија именује за заједничког министра финансије.

БЕРЛИН, 30. Марта. — Државни сабор у другом читању усвојио са 186 гласова против 96 први и други чланак пројекта војничког, којим се број стајаће војска под заставама до 31 Марта 1888 утврђује на 427.270 људи, а одбачени су исправци Рихтера и Штауфенберга.

БЕЧ, 1. Априла. — Посланички дом, пошто је одлучио да уђе у специјалну расправу о буџету, одбачио је гласањем поименце са 154 против 152 глас позицију диспозиционог фонда. Херист изјави у име уставовијерне партије, да он не може гласати за овај фонд, јер нема вјере у министре. Грохолски изјави, да Пољаци тијем, што су гласали за диспозициони фонд, нијесу хтјели дати министарству позитиван глас повјерења. Ковалски изјави у име Русина да они не могу гласати за један фонд, који је приликом потоњијех избора употребљаван на корист Пољака.

БУДАПЕШТА, 1. Априла. — За пресједника посланичком дому изабран министар Печи.

БЕЧ, 3. Априла. — „Пол. Кор.“ јављају из Цариграда, да је већина посланика већ овлашћена да пристане уз погодбу турско-црногорску.

ПАРИЗ, 3. Априла. — Фрејсине управио је на све заступнике француске у иностранству окружницу, у којој се излаже спољашња политика Француске каква је била од како је дошао на министарство Фрејсине.

Књижевни оглас.

—

У **књижари Ј. ПАВЛОВИЋА** на **Цетињу** могу се добити ове књиге:

GRAMMAIRE de la LANGUE SERBO-CROATE par A. Parčić. Traduction à l'usage des Français contenant des améliorations suggérées par l'auteur avec une introduction par le docteur J.-B. Feuvrier médecin-major en mission au Monténégro, chevalier de la légion d'honneur, commandeur de l'ordre de l'inpépendance du Monténégro, membre correspondant de la société médicale d'émulation de Paris, des sociétés de médecine de Lille, Nancy etc. Paris 1877 . ф. 4. 50 н.
ИСТОРИЈА УМНОГА РАЗВИЋА ЈЕВРОПЕ. Написао Ц. У Дрепер. Оба дијела . . . ф. 2. 80 н.
ПОВРТАРСТВО за школу и народ написао д.р Ђорђија Радић. . . . . ф. 3. 20 н.
ЖИВОТИ И ДЈЕЛА ВЕЛИКИХ ЉУДИ из свијех народа. Сабрао и уредио М. Ђ. Милићевић. Сва три дијела. . . ф. 3. 20 н.
КУЋЕВНИ ЉЕКАР или најважнија упутства при лијечењу свијех болијести као и за очување здравља. Саставио д.р Н. Сријемац. . . ф. 1. 30 н.
ИСТОРИЈА СВИЈЕТА за народ и школу. Написао Стојан Бошковић. . , . . . ф. 1. 80 н.
ЈЕ ЛИ МОРАЛО БИТИ? Приповијетка од К. Детлева. . ф. 1. 20 н.
НОВИНА. Роман И. С. Тургењева. Оба дијела. . . . ф. 1. 60 н.
ПСАЛМИ ДАВИДОВИ. Превео Ђуро Даничић. . . . . ф. — 30 н.
УЧИТЕЉ РУСКОГ ЈЕЗИКА. Изнова израђено дјело по методи Робертсона од А. Васиљевића. . . . . ф. — 80 н.
ГРИЈЕХ И КАЈАЊЕ. Роман из времена Шпањолске инквизиције од А. Брасета и Ј. Ковена. Сва четир дијела. ф. 2. 60 н.
НАШЉЕДСТВО. Приповијетка од Хенрика Чоке. . . . ф. — 40 н.
ПРИПОВИЈЕТКЕ Ђ. ЈАКШИЋА. (Син сиједога Гамзе. — На мртвој стражи. — Сужањ, Невјерна Тијана и Краљица. — Српско чобанче.) Сва четир дијела. . . . ф. 1. — н.
ПРВА ЉУБАВ. Новела Ивана Тургењева. . . . . ф. — 50. н.
ЧЕТОВАЊЕ. Приповијетка од Марлинског. . . . . ф. — 40 н.
МРАЧНА КУЋА. Американски роман. . . . . ф. — 40 н.
ПРИПОВИЈЕТКЕ МАВРА ЈОКАЈА (Круна и мирта. — Трипут Бог помаже. — Смртна пресуда.) . . . . . ф. — 25 н.
АБДАЛАХ. Арапска приповијетка. Написао Едвардо Лабулеј. . . . . ф. — 60 н.
ПУТ ОКО СВИЈЕТА за осамдесет дана. Од Јулија Верна. ф. 1. 20 н.
ДЈЕЧИЈА ЗАБАВА у слици и ријечи. . . . . ф. — 25 н.
ВЈЕРЕНИЦА ЦРНОГОРСКА. Новела Мих. Полита-Десанчића. Друго издање. . . ф. — 25 н.
КОТАРЧИЋА ЦВИЈЕЋА. Приповијетка за старо и младо. ф. — 50 н.
РУКАВИЦА. Роман из инглешкога друштвеног живота. ф. 1. 20 н.
ПРОГНАНСТВО ШПАЊСКЕ КРАЉИЦЕ ИЗАБЕЛЕ, или тајне двора мадридског. Исторични роман. Све 28 свезака . . . . . ф. 8. 60 н.
БАДЊАК. Дарак доброј дјеци ф. — 25 н.
ЕНОХ АРДЕН од Тенисна. Пријевод Змај-Јована Јовановића. . . . . ф. — 50 н.
ОРАО . . . . . ф. — 50 н.
СРПСКИ СОКО . . . » — 50 н.
ПАНЧЕВАЦ . . . . » — 30 н.
ЦАРИЋ . . . . . » — 25 н.
НОВА РУЖИЦА српски народни календар за 1880. . ф. — 25 н.
СРПСКИ ЉЕТОПИСИ сви од г. 1858 (књ. 98) па до г. 1877 (књ. 120). Цијена им је по 50 н., 80 н. и 1 фор. а. вр.

ОГЛАСИ.

Најновије руже од 1879—1880

Пирамидалне руже.

Све више се траже и одомаћују оне

ПИРАМИДАЛНЕ РУЖЕ

које ја из малених шибака свакојаких ниских ружа од најплеменитије руке облагорођавам. Упутство, како се око овијех ружа поступа, шаљем уза сваку наруџбину беспатно. 1 ком. 1 марка, 12 ком. 8 марака с паковањем.

Најновије **Јагоде** и **Малине** по 2 марке, **Ружичњаци** на високом стаблу по 1.50 марака. Илустровани каталог стоји сваком на расположењу бесплатно.

F. HEYDHICH, Rosenzüchter,
(4—12) Langensalza i. Th.

ПОШТАРСКИ

ЉЕТНИ РАСПОРЕД

поласка и доласка пошта од данас до свршетка Септембра 1880.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња у понедјељак, у четвртак и у суботу. Предавање до 11 ура у јутро.

Долази из Котора у понедјељак, сриједу и суботу. Раздавање у 8 ура у јутро, ако пароброд стигне на вријеме.

ДЕЛИЖАНЦА полази са Цетиња за Котор у недјељу у 6 ура у јутро. Предавање у суботу до 6 ура по подне.

Долази из Котора у понедјељак. Раздавање у 8 ура у јутро.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић и Подгорицу у понедјељник, сриједу и суботу. Предавање до 11 ура у јутро.

Долази с Ријеке, из Бара, с Даниловграда, из Никшића и Подгорице у уторник, четвртак и недјељу. Раздавање у 10 ура ако пошта стигне на вријеме.

ДЕЛИЖАНЦА полази за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић и Подгорицу у сриједу. Предавање у уторник до 6 ура по по дне.

Долази у четвртак. Раздавање у 10 ура пред по дне.

Канцеларија је сваки дан отворена од 9 ура до 12 у јутро а од 4 до 6 по подне.

Цетиње, 20. Марта 1880.

Управитељство
Књ. црногорске поште.

ТЕЧАЈ БЕЧКЕ БОРЗЕ.

Од 4. Априла 1880.

Државни дуг у сребру .	7355.
» » » банкама .	7380.
Златна рента	8955.
Лозови од 1860 . . .	13050.
Банчине акције	840.
Кредит	28480.
Лондон	119.
Ц. кр. цекин	559.
Наполеон	946½.
Државна марка	5855.

Уредник и издаваоц Божо Новаковић.

У државној штампарији.